

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hakkında kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/760)

3163. S. E

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/1071

30 - III - 1937

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hakkında Nafia vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24 - III - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

İ. İnönü

Mucib sebebler

Trabzon - İran hududu yolunun motorize edilmesi için geçen sene 3037 numaralı kanunla Nafia bütçesine (280 000) iki yüz seksen bin liralık fevkalâde tahsisat konulmuştu.

Bu hizmetin teşkil ve idamesi için bir kanuna ihtiyaç vardır. Bundan başka motorizasyon işini yapmak ve bunu işletmek hususlarının kara münakalâtının mühim bir kısmını temin etmek itibarile fennî ve teknik teşkilât ve vasıtalara malik olan Devlet demiryollarına tevdiî muvafıkı mütalea edilmişti. Ancak Devlet demiryollarının bu işi tedvir etmesine mevzuat hükümleri müsaid değildi. Bu maksadları temin için bu kanun teklif edilmiştir.

1 — Devlet demiryollarına Trabzon - İran hududu yolu üzerinde otobüs, kamyon ve lüzumu halinde otomobil işletmek salâhiyeti verilmiş ve bu işletmenin hiç bir suretle imtiyaz ve inhisarı tazammun etmemesi iltizam edilmiş olduğundan kanunun birinci maddesi bu esaslar dahilinde tanzim edilmiştir.

2 — İşletme sahası dahilinde serbest işleyen hususî şahıslara aid diğer motörlü nakil vasıtaları mevcut bulunmasına göre gerek nakledilecek yolcu ve bagajlar gerekse ticaret eşyası için tayin edilecek nakil ücreti tarifelerinin adı geçen diğer nakil vasıtaları ücretleriyle muvazi olması ve bunların temevvücatını takib eylemek zaruretinde bulunması gibi müessiratı da nazarı dikkatte bulundurmamak icab etmesi itibarile inhisar altında bulunan Devlet demiryolları nakliyatındaki tarife esaslarının bu işletmede tatbikine imkân görülemediği ve bu tarife seyyaliyetini temin için tarifelerin Devlet demiryolları idaresince tanzim ve Nafia vekâletince tasdik edildikten sonra meriyeti muvafık görülmüş ve ikinci madde buna nazaran kaleme alınmıştır.

3 — İşletmenin ana hatlarını gösteren kanunun tatbikatı için bir talimatname tanzim etmek üzere Nafia vekâletine salâhiyet verilmesi lüzumlu görülmüş ve bu maksadla hazırlanan üçüncü maddede talimatnamenin kanunda zikir ve tadadı icab eden hükümlerinin esasları tasrih edilmiştir.

4 — Otobüs ve kamyon nakliyatı idareye ehemmiyetli bir takım malî külfetler tahmil etmekte bulunmasına karşı otobüslerdeki yolcu yerleri mahdud ve kamyonlarda eşya için tahsis olunacak mahallerin az olması sebebiyle parasız ve tarifeler haricinde tenzilâtlı yolcu ve eşya nakliyatının her türlü şüphe ve tereddüde mahal kalmayacak şekilde katiyetle menedilmesi ve bu memnuiyetin ka-

nunlarla vesaiti nakliyeden parasız ve tenzilâtlı istifade edenlere de teşmili düşünölmüş ve dördüncü madde bu esaslardan mülhem olmuştur.

5 — İhdas olunan ve Devlet demiryolları ve limanları umum müdürlüğü teşkilâtına doğrudan doğruya ilhak edilen bu servisin memur ve müstahdemleri adı geçen umum müdürlük memur ve müstahdemleri meyanına dahil bulunacaklar ve aynı hak ve vazifelere malik olacaklardır.

Bu serviste vazife alacaklar 2847 numaralı kanun hükmüne tâbi bulunacaklardır. Ancak ilk defa vazifeye alınacak memur ve müstahdemleri 2847 sayılı kanunun üçüncü maddesindeki şeraite göre tedarike imkân olmazsa bir defaya mahsus olmak üzere tahsil kaydı aranmaksızın ve tayin edilecek vazife için ehliyet ibraz etmiş olmak şartile nihayet on beşinci derecenin azamî haddine kadar tayine Nafia vekâletine salâhiyet verilmiştir. Bu servisin Devlet demiryolları idaresinin yeni yapacağı bir iş olması ve 2847 numaralı kanunun Devlet demiryollarının bu günkü ihtiyacı ve gördüğü iş göz önünde tutularak meydana getirilmiş bulunması ve ihdas edilen hizmetle Devlet demiryollarının gördüğü iş arasında farkların mevcudiyeti gibi sebebler bu yeni serviste 2847 numaralı kanunun esasları dahilinde memur ve müstahdem bulamamak ihtimalini derpiş etmek mecburiyeti hâsıl olmuş ve böyle bir ihtimal karşısında servisi meflûç bir halde bırakmamak için bir tedbir olarak bu salâhiyet verilmiştir.

Bir zaruret neticesi olarak baremin bir kaç derece üstünden memur ve müstahdem almak icab ederse bunların barem mucibince normal bir şekilde girmeleri lâzımgelen derece üzrinden hakkı müktesebleri tanınacak ve fazla aldıkları derece kendileri için bir hakkı mükteseb teşkil etmeyecektir.

Ancak bu takdirde tekaüdiye aidatı hakkı mükteseb teşkil edecek miktar üzerinden kesilecektir.

Bu projenin beşinci maddesi bu esaslar tobarüz ettirilmek suretile tanzim edilmiştir.

6 — Bu servisin 1937 senesinde istihdam edeceği memurlar Devlet demiryollar ve limanları umum müdürlüğünün 1937 bütçesine idhal edilecekse de 1936 senesinde istihdam edileceklerin bütçede yeri olmadığı nazarı dikkate alınarak adı geçen idarenin 1936 bütçe kanununun üçüncü maddesine merbut (C) işaretli cetvele eklendiği birinci muvakkat maddede tasrih edilmiştir.

7 — 3037 sayılı kanunla Trabzon - İran hududu transit yolunun motorize edilmesi için Nafia vekâletine verilen (280 000) liralık tahsisatın bu hizmetin Devlet demiryolları ve limanları umum müdürlüğüne yaptırılması üzerine bu kanunun meriyete gireceği tarihte sarfedilmeyib mevcud olan bakiyesinin Devlet demiryolları bütçesine geçirilmesi ve saire gibi malî hükümleri ihtiva etmek üzere muvakkat ikinci madde kaleme alınmıştır.

İşletmeye nisan 1937 ayı zarfında başlanması mukarrer olduğu cihetle bu kanunun müstacelen müzakeresi arz ve teklif olunur.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Nafia encümeni

Esas No. 1/760

Karar No. 13

8 - IV - 1937

Yüksek Reisliğe

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hakkında Nafia vekillîğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 24 - III - 1937 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibesi Hükümetten davet edilen

memuru hazır olduğu halde okundu.

Trabzon - İran hudud yolunun motorize edilmesindeki fayda nazarı dikkate alınarak geçen sene Nafia bütçesine (280 000) liralık fevkalâde tahsisat konulmuştu. Bu hizmeti ifa etmek ve motorizasyona aid teşkilâtı yapmak vazifesi de

na riayet etmeyenler hakkındaki malî ve tazminata dair hükümler bir nizamname ile tayin olunur.

Dördüncü madde aynen kabul olundu.

Beşinci madde vesaiti nakliye şoförlerini istihdaf etmektedir.

1847 sayılı kanunun üçüncü maddesindeki orta tahsil kaydı şoförlerde aranılmayacağından ve şoförlere on beşinci dereceye kadar maaş vermek ihtiyacı görüldüğünden bu madde de aynen kabul edildi.

Aynen kabul olunan muvakkat maddelerile lâyiha havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reislige sunu-

lur.

Naf.a E. Reisi	M. M.	Kâtib
Erzurum	Kayseri	Manisa
A. S. İtter	A. H. Kalaç	Osman
Afyon K.	Afyon K.	Elâziz
M. Göneng	C. Akçın	F. Z. Çiyiltepe
Eskişehir	Içel	Içel
A. Özdemir	H. Saydam	F. Mutlu
İzmir	Isparta	Kars
S. Epikmen	H. Özdamar	B. Öngören
Kastamonu	Kastamonu	Kütahya
S. Erkman	V. İzbudak	I. Dalkılıç
Samsun		
Dr. A. Sirel		

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazabta No. 89

Esas No. 1/760

20 - IV - 1937

Yüksek Reislige

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletilmesi hakkında olub Başvekâletin 30 mart 1937 tarih ve 6/1071 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise gönderilen kanun lâihyası Nafra encümeninin mazbata-sile birlikte encümenimize verilmiş olmakla Nafra vekili ve Devlet demiryolları ve limanları idaresi umum müdürü hazır oldukları halde okundu ve görüşüldü:

Bu yolun motörleştirilmesi için geçen sene 3037 sayılı kanunla nafra bütçesine 280 000 liralık fevkalâde tahsisat konulmuştu. Nafra vekâleti bu para ile otobüs ve kamyon satın almış olub bunları işletmeğe koyarak işe başlamak için bir kanuna ihtiyaç bulunduğundan dolayı bu lâ-yihanın sevk edildiği anlaşılmiş ve aslî tahsisat vermek suretile kabul edilmiş olan bu işin idaresine aid bir kanun yapılması zarurî bulunduğundan esas itibarile kabul olunmuştur.

Encümenimizin lâyihada yaptığı değişiklikler şunlardır:

İleride İran Hükümeti ile yapılacak anlaşma ile işletilecek vasıtaların hududu geçerek İrana kadar gidebilmeleri mümkün olabilmek için kanunun unvanında Trabzon - İran transit yolu de-

nilmeyerek sadece Trabzon - İran yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobl işletilmesi hakkında kanun denilmesi ve maddelerin de ona göre yazılması munasib görülmüştür.

Lâyihanın üçüncü maddesi nakliyattan mütevellid zararın sureti tazminini nizamnameye bırakmaktadır. Ne gibi ahval ve muamelelerin malî mesuliyeti tazammun edeceği bir kanun mevzuu olub bunun nizamname ile tesbiti mümkün olamayacağından maddede umumî hükümler dairesinde denilmek suretile bu esas muhafaza olunmuştur.

Bundan başka lâyiha bu teşkilâтта çalıştırılacak olanları Devlet demiryolları ve limanları memurları arasına almaktadır. Halbuki iş yeni olub her yeni iş gibi bunun da bir tecrübe devresi geçireceği tabiidir. Bunların şimdilik Devlet demiryolları memurları arasına alınmayarak ücretle çalıştırılmaları daha muvafık olacağından bunu temin maksadile aid olduğu madde yeniden yazılmıştır.

Memur ve müstahdemin kadrosunun kanunla tesbiti bilâhare işin icabına göre yapılacak değişiklikleri müşküllestireceğini düşünen encümenimiz kadronun da her yıl Devlet demiryolları bütçe-

sine eklenmesi suretile tasdikı esasını kabul etmiş, yalnız 1936 yılına aid kadronun tasdikı için İcra Vekilleri Heyetine salâhiyet verilmiştir.

Maddelerde yapılan diğer değişiklikler kanuna bazı faydalı kayidler ilâvesi ifadelere vuzuh verilmesi maksadile yapılmıştır. Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Reis	Reis V.	M. M.
Burdur	Isparta	Trabzon
M. Şeref Ökan	Mükerrem Ünsal	R. Karadeniz

Kâtib	Balıkesir	Çorum
İstanbul	E. Adakan	M. Cantekin
F. Öymen		
Diyarbakir	Edirne	Gümüşhane
Rüştü Bekit	F. Kaltakkıran	D. Sakarya
Manisa	Maraş	Ordu
T. Türkoğlu	A. Tiridoğlu	H. Yalman
Seyhan	Sivas	Sivas
Naci Eldeniz	R. Başara	Remzi Çiner

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Trabzon - İran hududu yolu üzerinde otobüs, kamyon otomobil işletme salâhiyeti hiç bir inhisar ve imtiyazı tazammun etmemek kaydile Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğüne verilmiştir.

MADDE 2 — Bu işletme servisinin tarifeleri Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğüne tanzim ve Nafia vekâletince tasdik edildikten sonra tatbik olunur.

MADDE 3 — Nafia vekâleti işletme muamelelâtının tedviri ve nakliyat usul ve şartları, nakliyattan mütevellid zarar ve ziyan ve hasarın sureti tazmini ve mürsil ve mürselünilyehlerle olan münasebatın tayini işlerle tarifeler ve nakliyat şartlarına riayet etmeyenler hakkındaki malî ve tazminata dair hükümleri tayin eden bir talimatname yapılacaktır.

MADDE 4 — Otomobil ve otobüs ve kamyonlarla yapılacak nakliyatta resmî veya hususî hiç bir müessese ve şahsa muafiyet ve tenzilât yapılamaz. Bu hüküm kanunlarla vesaiti nakliyeden parasız veya tenzilâtlı tarifeden istifade edenlere de şamildir.

MADDE 5 — 2847 sayılı kanun hükümlerine tevfiқан Devlet demiryolları personeli meyanına dahil olacak olan bu servisin memur ve müstahdemlerini ilk vazifeye almışlarında mezkûr kanunun üçüncü maddesindeki kayıt ve şartlar dairesinde tedarik mümkün olmazsa bir defaya mahsus olmak üzere tahsil kayıdlarına bakılmaksızın tayin edileceği vazife için ehliyet ibraz etmiş olmak şartile nihayet on beşinci derecenin azamisine kadar tayinine Nafia vekili mezundur.

Şu kadar ki bu suretle vaki olacak tayin, bidayeten girecekleri derecelere nazaran doldurulması lâzım gelen müddetler ikmal edilmedikçe kendileri için mükteseb hak teşkil etmez.

Bu kabîl memurların tekaüd sandığı aidatı ancak mükteseb hak teşkil eden kısım üzerinden kesilir.

NAFIA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Trabzon - İran hududu transit yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetin birinci maddesi aynen.

MADDE 2 — Hükümetin ikinci maddesi aynen.

MADDE 3 — İşletme muamelelâtının tedviri ve nakliyat usul ve şartları ve nakliyattan mütevellid zarar ve ziyan ve hasarın sureti tazmini ve mürsil ve mürselünilyehlerle olan münasebatın tayini işlerle tarifeler ve nakliyat şartlarına riayet etmeyenler hakkındaki malî ve tazminata dair hükümler bir nizamname ile tayin olunur.

MADDE 4 — Hükümetin 4 nci maddesi aynen.

MADDE 5 — Hükümetin 5 nci maddesi aynen.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet demiryolları idaresince Trabzon - İran yolu üzerinde otobüs, kamyon ve otomobil işletilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü Trabzon - İran yolu üzerinde hiç bir inhisar ve imtiyazı tazammun etmemek kaydıla otobüs, kamyon ve otomobil işletme salâhiyetini haizdir.

MADDE 2 — İşletmede tatbik edilecek tarifeler Devlet demiryolları ve limanları umum müdürlüğünce tanzim ve Nafra vekâletince tasdik olunur.

MADDE 3 — İşletme muamelâtının tedviri ve nakliyat usul ve şartları ve umumî hükümlerin malî mesuliyeti taallük eden kaidelerine göre nakliyattan mütevellid zarar ve ziyan ve hasarın sureti tazmini ve mürsil ve mürselün-ileyhlerle olan münasebatının tayini işlerle tarifeler ve nakliyat şartlarına riayet etmeyenler haklarında tatbik olunacak muameleler bir nizamname ile tayin olunur.

MADDE 4 — İşletme vasıtalarıla nakledilen bütün eşhas ve eşya umumî tarifeye göre fiirete tâbidir. Bu hüküm hususî kanunları mucibince vesaiti nakliyeden meccanen veya tenzilâtli tarife ile istifade edenlere de şamildir.

MADDE 5 — Bu işletmenin memur ve müstahdem kadroları her sene Devlet demiryolları ve limanları bütçesine eklenir.

MUVAKKAT MADDE 1 — Bu işletmenin 1936 malî yılında istihdam edeceği memur, ücretli ve gündelikli müstahdemleri kadrolarını gösteren bağlı cetvel Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1936 malî yılı bütçe kanununun 3 ncü maddesine merbut «C» işaretli cetvele eklenmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2 — Bu işletmenin 1936 malî yılındaki ücret yevmiye ve bilûmum masrafları karşılığı olmak üzere 3037 sayılı kanunla Trabzon İran hududu transit yolunun motorize edilmesi için Nafia vekâletine verilen 280 000 liralık tahsisattan; bu kanunun meriyete girdiği tarihte sarfedilmeyib mevcut olan kısmı bir taraftan Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü varidat bütçesinde açılacak hususî bir fasla irad ve diğer taraftan da masraf bütçesinde (Trabzon - İran hududu transit yolunun motorize edilmesi için) namile açılacak bir fasla tahsisat olarak kaydolunur.

1936 yılında sarfedilmeyen kısmı ertesi sene bütçesine varidat ve tahsisat olarak kaydolunur. İşletmenin açılışından sonra elde edilecek işletme varidatı da bir taraftan irad almır ve diğer taraftan masraf bütçesinde açılmış olan aynı fasla masarifi umumiye karşılığı olmak üzere tahsisat olarak ilâve edilir.

MUVAKKAT MADDE 1 — Hükûmetin birinci muvakkat maddesi aynen.

MUVAKKAT MADDE 2 — Hükûmetin ikinci muvakkat maddesi aynen.

B. E.

MADDE 6 — İşletmenin varidat ve masrafları Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü bütçesine ithal ve memur ve müstahdemleri hakkında da mezkûr umum müdürlüğün memur ve müstahdemleri hakkındaki hükümler tatbik edilir. Ancak bu işletme kadrosundaki vazifelerden 2847 numaralı kanuna bağlı (1) numaralı cetvelin 15 nci derecesine kadar (dahil) olan vazifelerde aylık ücreti yüz lirayı geçmemek şartile muvakkat memur ve müstahdem de kullanılabilir.

MADDE 7 — İcab eden duraklarda ücretli veya aidatlı acentelikler ihdas edilir. Posta idaresi olan duraklarda acentelik işinin asli vazifelerini haleldar etmemek şartile posta memurlarına tevdiine Nafia vekili salâhiyetlidir. Bu vazifeyi gören posta memurlarına hizmetleri derecesine göre Nafia vekili tarafından tesbit edilecek munzam bir ücret veya aidat verilir.

MUVAKKAT MADDE 1 — Bu işletmenin 1936 yılı kadroları İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilir.

MUVAKKAT MADDE 2 — 3037 numaralı kanunla bu iş için Nafia vekâletinin 1936 bütçesine konulan 280 000 liralık tahsisatla muayyad edilen otobüs, kamyon ve otomobil ve levazımı Devlet demiryolları idaresine devrolunacağı gibi mezkûr tahsisat bakiyesi de yine 1936 bütçesinde açılacak hususî fasla tahsisat kaydedilerek Hazinece mezkûr idareye tevdi edilir.

1936 senesi işletme hasılatı Devlet demiryollarının sarfı şimdiki halde mümkün görülmemekte aynı zamanda mezkûr tahsisata ilâve edilir. İşletme masrafları bu işe aid diğer masraflar bu tahsisattan ödenir. Tahsisat bakiyesi aynı suretle istimal edilmek üzere 1937 bütçesine devredilir.

Hü.

Na. E.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden mu-
teberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini yü-
rütmeğe Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

24 - III - 1937

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>I İnönü</i>	<i>Ş. Saraçoğlu</i>	<i>K. Özalp</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Dr. T. R. Aras</i>	<i>Dr. R. Saydam</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>S. Arıkan</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>C. Bayar</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>	<i>Rana Tarhan</i>	<i>Muhlis Erkmén</i>

Hükümetin teklifine bağlı

CETVEL

*Trabzon - Erzurum - İran hududu transit yolu
üzerinde çalıştırılacak otobüs ve kamyonet ser-
visi iki aylık muvakkat kadrosu*

Memuriyeti	Derecesi	Aded
İşletme âmiri	6/1	1
<i>Kalem :</i>		
Kalem şefi	10	1
Hareket memuru	14	1
S. 1. Memur	12	1
Muhasib	11	1
S. 2. Memur (daire)	14	1
<i>İşletme servisi ;</i>		
Müfettiş	8	2
S. 1. Ambar muhasibi	13	2
S. 2. » »	14	2
Hareket memuru	14	5
Başmakiniist	11	1
S. 1. Şoför	15	20
S. 2. »	16	18
Muavin ve kondoktor (S. 3. Şoför)	17/1	38
Hamal	19/2	9
Bekçi	18/3	3
<i>Atelye servisi :</i>		
Atelye müdürü	6/2	1
S. 1. Ustabası	10	1
S. 2. »	11	2
Atelye işçisi (muhtelif)		10
Atelye amelesi ve tathiratçı		5

B. E.

**MADDE 8 — Hükümetin 6 ncı maddesi ay-
nen.**

**MADDE 9 — Hükümetin 7 nci maddesi ay-
nen.**